

та політичних консультацій в Україні. – 2007. – 12 с.

6. Шуваев А. Механизм регулирования занятости на селе в условиях реформирования аграрного сектора / А. Шуваев // Сборник научных трудов СевКавГТУ. – 2005. – №1. – С.145-149.

7. Югас Е.Ф. Розширення несільськогосподарського сегмента економіки – об'єктивна основа розвитку трудового потенціалу села / Е.Ф. Югас, В.П. Мікловда // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. – Вип. 3. – Хмельницький, 2007. – С. 151–154.

УДК 338.43

Ігнатенко М.М., к.е.н.,
Національний університет
садівництва

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Розглядаються напрями, проблеми та перспективи інформаційного забезпечення, розвитку комунікацій, програмних продуктів у сфері соціальної діяльності в аграрній сфері економіки.

Постановка проблеми. У сучасній аграрній економіці проблема вдосконалення системи соціального забезпечення зайнятого населення стає однією з актуальних завдань, оскільки без її ефективного функціонування, механізму здійснення не може бути стабільності і прогресу в суспільній життєдіяльності у цілому. Важливе значення у цьому процесі має розробка та застосування інноваційних технологій організації соціальної роботи, комп'ютеризація операційної діяльності у галузі, розвиток нових видів, форм та методів соціального захисту, функціонування соціальної інфраструктури. Слід зазначити, що проблеми соціального захисту населення, зайнятого в аграрному виробництві, рівня життя селян, ефективності розвитку соціальної інфраструктури достатньо висвітлені у наукових публікаціях. Проте саме питання інформаційного забезпечення вказаної діяльності потребують додаткового опрацювання.

Метою статті є всебічне застосування програмного забезпечення, інформаційних мереж у створенні банків даних соціальної діяльності, здійсненні моніторингу функціонування соціальної сфери, поточної роботи.

Виклад основного матеріалу. Одним із найважливіших напрямів підвищення ефективності соціальної діяльності є застосування інформаційних технологій, що характеризуються доступністю, адаптованістю, універсальністю, гнучкістю, мобільністю та ефективністю використання. Впровадження інформаційних технологій в її розвитку є основою для прийняття обґрунтованих, зважених управлінських рішень, аналізу та оцінки стану соціальної інфраструктури, можливих напрямів реструктуризації та модернізації соціальної сфери. Різноманітність та гострота соціальних проблем, які доводиться вирішувати органам соціального захисту, визначають особливу актуальність питань технологізації соціальної роботи, технології операційних процесів. Це тим більше необхідно, що органи соціального захисту населення є провідниками соціальної політики держави.

Від оперативності їх діяльності залежить реалізація державних нормативних та правових актів, регіональних соціальних програм, підтримка депресивних територій. На рівні місцевого самоврядування, сільських громад вирішується широкий спектр практичних завдань розвитку соціальної сфери, розширювати асортимент та підвищувати якість надаваних населенню соціальних послуг, оперативно реагувати на зміни в законодавстві. У такій ситуації багато залежить від мобільності соціального захисту, від активності та підготовленості фахівців даної сфери, від точності, достовірності та повноти наявних статистичних та облікових даних. Це завдання може бути розв'язане тільки в тому випадку, якщо працівники сфери соціального захисту будуть мати в наявності інструменти комп'ютеризації, а в більш широкому плані – інформатизації як засобу здійснення оперативної роботи.

У площині галузевої структури та територіальної організації соціальної сфери неможливо вирішити проблему створення єдиного поля соціальної роботи, а також організаційно-економічного механізму здійснення, ефективного управління нею, якщо не створено спільного інформаційного простору, заснованого на нових прогресивних інформаційних технологіях та комунікаціях, автоматизованій інформаційній взаємодії територіальних, соціальних, економічних і виробничих структур. Також спостерігається величезний інтерес фізичних та юридичних осіб, державних і громадських організацій до інформації, що стосується соціальної ситуації в регіонах.

Інформатизація соціальної діяльності в аграрній сфері передбачає вирішення проблем розробки та впровадження типових інформаційно-обчислювальних систем за наступними напрямками: соціальний захист населення; система соціальних пільг і виплат для селян; пенсійне забезпечення; працевлаштування і зайнятість; техніка безпеки та охорона праці в галузях сільського господарства; організація громадських робіт; охорона здоров'я; освіта; підвищення кваліфікації кадрів та їх

перепідготовка і т.д. Основною метою створення єдиного інформаційного простору є надання потенційним користувачам (органам управління та підрозділам соціальної сфери, владним структурам, громадським організаціям, фізичним особам) інформаційних послуг, що забезпечують оперативну і надійну взаємодію при вирішенні соціальних завдань. Наприклад, обмін ідеями, статистичними та аналітичними даними з колегами з інших регіонів, пошук необхідної інформації в інформаційному просторі, співпраця з іншими службами (законодавчими органами, ВНЗ, науково-дослідними організаціями, податковою інспекцією і т.д.).

Величезну роль у правильності та адекватності прийнятих заходів щодо соціального захисту населення в аграрній сфері відіграє своєчасна і достовірна інформація. В даний час виникла та діє сукупність об'єктивних факторів, які настійно вимагають зміни технології та алгоритму обробки інформації щодо соціального захисту населення, що задовольняє новим вимогам. Мова йде про постійне збільшення обсягів оброблюваної інформації і необхідність скорочення термінів її обробки; обсяг і складність нормативно-правової документації ростуть швидше можливостей персоналу органів соціального захисту оволодіти ресурсами її практичного застосування; потребу в налагодженні належного урахування соціально уразливих верств населення (адресний захист); потребу у потужній інформаційно-аналітичній базі, що дозволяє здійснювати контроль витрачених коштів, проводити аналіз поточного фінансового забезпечення цільових соціальних програм; постійно зростаючі вимоги до підвищення продуктивності та якості праці, необхідність скорочення плінності кадрів.

Отже, інформаційні технології в соціальній сфері забезпечують збір, накопичення та збереження статистичних даних про соціальні відносини і процеси, соціальну структуру та рівень життя сільського населення, ресурси соціальної інфраструктури та забезпеченість її послугами, заходи та джерела соціального захисту. Вони дозволяють також зберігати інформацію в такій формі, яка дозволяла б легко і швидко знаходити, своєчасно оновлювати і пред'являти інформацію у разі необхідності; порівнювати показники поточних соціальних процесів з нормативними моделями соціального відтворення та з урахуванням динаміки і тенденцій їх змін.

Активне використання інформаційних технологій в органах управління соціальною діяльністю дозволить поліпшити якість роботи, сприятиме економії часу та витрат при вирішенні соціальних проблем людей. Так, на сьогоднішній день у багатьох регіонах діють наступні комп'ютеризовані інформаційні системи: “Пільги - довідка”, яка дозволяє отримати інформацію про пільги, що надаються категоріям громадян; “Звернення – облік”, яка містить інформацію про письмові звернення

громадян з пенсійних питань, пільг, соціального та побутового обслуговування; “Архів” - містить прізвища та адреси пенсійних справ померлих, вибулих за кордон, що змінили місце проживання, пенсіонерів, які перейшли на інший вид пенсії; ”Облік ветеранів та учасників Великої Вітчизняної війни”.

Практика показала ефективність організації процесу розробки і супроводу програмного забезпечення в органах соціального захисту населення, яка полягає в наступному: 1) розміщення служб розробки, впровадження та супроводу в одному місці, близько до замовника, що сприяє виробленню правильного підходу до реалізації поставленої задачі й оперативного її виконання; 2) розробка на регіональному рівні забезпечує оперативне відображення всіх нормативних актів у програмному супроводі; 3) розміщення розробників всередині автоматизованої служби забезпечує швидке отримання фахівцями служби кваліфікованих консультацій та методичних рекомендацій. Застосування соціальними працівниками комп'ютерних технологій має наступні позитивні результати: зростає продуктивність праці за рахунок усунення елементів рутинності; виникає адресна націленість на конкретного клієнта при визначенні видів соціальної допомоги; зменшується кількість механічних помилок, що допускаються при складанні довідок, звітів та іншої документації.

Також необхідно вказати на низьку комп'ютерну грамотність працівників соціальної сфери. Для технологічного насичення соціальної роботи комп'ютерними технологіями потрібна інша, ніж при традиційних підходах, логіка мислення. Значних змін зазнала комунікаційна сфера соціальної роботи, що виражається у зменшенні безпосередніх контактів з клієнтами та колегами. Для фахівця, який працює переважно з базами даних, відбувається знеособлення клієнта. Наш аналіз показує, що на сучасному рівні розвитку соціальної роботи і при нинішньому технічному супроводі соціальної діяльності в аграрній сфері економіки комп'ютерні системи в більшості випадків виконують лише інформаційно-довідкові та контрольні функції, в основному доступні першому суб'єктному рівню управління (менеджерам).

Соціальні працівники використовують комп'ютерні технології лише у невеликій сфері практичної діяльності (пенсійні фонди, окремі установи соціальної сфери тощо). Стосовно третього типу користувачів - суб'єктів соціальної роботи, - комп'ютерні технології показують позитивний вплив: підвищують інформованість клієнта, причому головною умовою тут виступає доступність технічної периферії та оперативність інформації (довідкові термінали); скорочують час отримання соціальної підтримки; допомагають адаптуватися людям з обмеженими фізичними можливостями. Отже, функціонування і розвиток соціальної діяльності в

аграрній сфері господарювання неможливий без обміну інформацією на комп'ютерній основі, сучасних комунікацій, засобів програмування.

Впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій у соціальну діяльність в аграрній сфері економіки визначається ускладненням соціально-економічних процесів у суспільстві, все більшою їх залежністю від інформації й організованих інформаційних потоків, неможливістю в сучасних умовах вирішувати складні соціальні, виробничо-економічні, інноваційно-інвестиційні, управлінські та інші завдання при обробці інформації вручну. Автоматизована обробка, зберігання та розповсюдження соціальної інформації з використанням сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних засобів дозволяє підвищити якість соціальної інформації, її точність, об'єктивність, оперативність і, як наслідок цього, можливість прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень.

До основних напрямів розвитку інформаційних технологій сьогодні відносять розвиток засобів інформатизації масового застосування, глобальних інформаційно-телекомунікаційних мереж і мережевих телекомунікаційних технологій, систем глобального телебачення, інтелектуальних систем і технологій їх масового застосування непрофесійними користувачами. В цілому, завдяки сучасним засобам реалізації інформаційних технологій, істотно розширюються функціональні можливості по обробці зображень, мовної інформації, повнотекстових документів, результатів наукових досліджень і масового моніторингу. Розвиваються електронні бібліотеки текстової, аудіо-та відеоінформації, а також електронні повнотекстові архіви. Тривають пошуки методів використання знань при автоматизованому вирішенні складних завдань у різних сферах соціальної практики. Важливе соціальне значення має те, що в інформаційному суспільстві рівень технічної оснащеності дозволяє задовольняти будь-які інформаційні потреби кожної людини в будь-якій точці простору і в будь-який час. У соціальній роботі, на наш погляд, можна виділити наступні види інформаційних технологій за характером суб'єкта та об'єкта:

- Інтернет-технології на основі застосування Інтернет-ресурсів соціальної сфери (суб'єкти - розробники web - ресурсів, об'єкти - користувачі мережі Інтернет);
- програмне забезпечення (автоматизовані інформаційні системи і бази даних), призначене для соціальної сфери (суб'єкти - відомства соціальної сфери, об'єкти - фахівці і клієнти цих відомств);
- соціально значущі технології масових комунікацій на базі друкованих ЗМІ, засобів теле- і радіомовлення, зовнішньої реклами (суб'єкти - ЗМІ, об'єкти - аудиторія ЗМІ);
- навчальні інформаційні технології (суб'єкти - освітні установи та організації, об'єкти - навчаються).

Головною характеристикою інформаційних технологій в соціальній роботі є, на нашу думку, їх функціональна спрямованість на вирішення соціальних проблем у суспільстві.

Висновки. У соціальній сфері поява, розвиток і функціонування інформаційних технологій доповнюється процесом інформатизації, який являє собою організований соціально- економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, товаровиробників громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів. У цьому зв'язку необхідною уявляється розробка правового, науково-практичного та методологічного базису для формування інформаційної політики в соціальній сфері, єдині програмні і технічні рішення. Зараз вже можна констатувати той факт, що без використання засобів обчислювальної комп'ютерної техніки та інформаційних технологій галузь не може ефективно функціонувати і розвиватися.

Список використаних джерел

1. Гавловський В. Державно-правове регулювання соціальних інформаційних відносин / Гавловський В., Цимбалюк В., Кашпур // Українське право. — 1998. — № 1(9). — С. 173—175.
2. Ільганаєва В.О. Інституалізація соціально-комунікаційної сфери суспільства / В.О. Ільганаєва // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація. — 2008. — № 1. — С. 60—68.
3. Інформатизація, право, управління (організаційно-правові питання): монографія / Р.А. Калюжний, О.Д. Крупчан, В.Д. Гавловський, М.В. Гуцалюк, М.Я. Швець, В.С. Цимбалюк; за ред. М.Я. Швеця, О.Д. Крупчана. — К.: НДЦ правової інформатики АПрНУ, 2002. — 191 с.
4. Чугунов А. В. Социальная информатика / Чугунов А. В.. — СПб.: НИУ ИТМО, 2012. — 223 с.